

Ändrad omsättningskatt i Finland

Av direktören vid Institutet för Utländsk Rätt Bo G. Sandström

Redan tidigt i våras framlade den dåvarande regeringen, för att möta kraven på statskassan, ett förslag till ändrad omsättningsbeskattning, som skulle innebära rätt avsevärt ökade statsinkomster redan under innevarande år. Till följd av de politiska förhållandena kunde förslaget emellertid icke då genomföras. Frågan hänköts till skatteutskottet, som i början av november månad i år framlade sitt betänkande med anledning av propositionen, innebärande ganska stora ändringar av densamma. Genom riksdagsbeslut helt nyligen har lagen, efter en segsliten debatt, antagits i denna ändrade form och träder i kraft den 1 januari 1964. Lagen gäller tills vidare endast för ett år.

Skatten blir en två-ledsskatt, som uttas dels i partihandeln vartill hänförs såväl person, som tillverkar vara för försäljning till återförsäljare som återförsäljare av varor i parti och dels i detaljhandeln. Över partihandlarna skall föras ett särskilt register. En partihandlare köper resp. importerar de varor, han avser att återförsälja, i princip, utan att behöva betala någon omsättningsskatt, medan den av partihandlaren påförda skatten ingår i det pris, som detaljhandlaren erlägger vid sitt inköp av varan.

Skatten beräknas efter en skattesats av 10 % å försäljningspriset, inklusive skatten, men efter avdrag för rabatter och prisåterbäringar samt för kundförluster, dvs efter en skattesats av 11,2 % på bruttopriset. Detaljhandlaren skall betala omsättningsskatt endast på det i hans rörelse

uppkomna mervärdet, enär han har rätt att från sin omsättning avdraga inköpspriset för varor, som anskaffats för försäljning i rörelsen.

Såväl försäljning och uthyrning av vara i rörelse som tillverkning, reparation, montering och import av varor jämte vissa tjänsteprestationer underkastas skatteplikt. Skattefrihet föreligger dock för prenumeration å tidningar och tidskrifter, för försäljning och import av flygplan och större fartyg samt för försäljning från primärproducent av åtskilliga jordbruksprodukter och vid försäljning från primärproducent resp. vid import av produkter nödvändiga för jordbrukets behov, apoteksvaror och vissa livsmedel. Markområden och byggnader faller utanför beskattningsområdet, men om man låter montera en maskin eller en apparat, vattenlednings-, gasrör eller liknande i en byggnad, är det fråga om arbete, som hänför sig till en vara, varför skattskyldighet inträder.

Vid försäljning av begagnade varor uttas omsättningsskatt endast å försäljningsvinst, reparations- eller andra dylika kostnader, enär säljaren, även om han är partihandlare, har rätt att från försäljningsbeloppet avdraga inköpspriset för den sålda och för försäljningsändamål anskaffade varan. Uttag av vara för egen räkning ur rörelse beskattas endast om rörelseidkaren tillverkar motsvarande vara till försäljning eller om varan är sedvanlig försäljningsprodukt. Skatt skall i vanlig ordning erläggas för varor, som an-

skaffats för att försäljas i rörelsen eller för att användas vid arbetsprestation eller vid tillverkning av vara. Varan skall alltså ha anskaffats för att säljas eller uthyras i rörelsen antingen som sådan eller som beståndsdel i annan vara eller för att förbrukas vid tillverkning av vara som skall försäljas eller uthyras eller vid exempelvis ändring, rengöring eller reparation av vara. Som varor, vilka direkt förbrukas anses emellertid icke bränslen, smörjmedel och annat för drift och underhåll av maskiner och anläggningar och ej heller redskap, maskiner och maskindelar, formar och mallar och andra dylika varor.

Om en person, som icke är bosatt i Finland eller ett utländskt bolag, som icke har driftställe i Finland, skulle utföra något reparations- eller monteringsarbete där, blir den, för vilken arbetet utföres, skattskyldig till omsättningsskatt. Lagen har en utförlig redogörelse för vad som skall förstås med begreppet driftställe.

Skatten beräknas för kalendermånad och framräknas på basis av de belopp som en partihandlare fakturerat eller debiterat sina kunder under månaden, medan skatten för detaljhandlare beräknas på basis av de belopp, som under månaden influtit för försäljning, uthyrning eller som ersättning för arbetsprestationer. För sådana arbeten, som utlänning eller utländskt bolag utan fast driftställe i Finland utför därstädes och för vilka som nyss sagts den, för vilket arbetet utförs blir skattskyldig, beräknas skatten på basis av de belopp, för vilka den skattskyldige under månaden fakturerat eller debiterat. Skatten för en viss kalendermånad skall inbetalas till statsverket senast sista vardagen i nästkommande kalendermånad.

Den som importerar en vara skall erlagga omsättningsskatt i samband med

förtullningen, för såvitt icke varan är tullfri enligt därom utfärdade särskilda förordningar. Partihandlare kan dock importera vara för försäljning utan att betala omsättningsskatt. Skatten beräknas till 11,2 % å det vid tullbehandlingen gällande värdet, ökat med tull, importavgift och accis, om sådan utgår för varan.

Omsättningsbeskattningen omhändertas av ett omsättningsskattekontor, som sorterar under finansdepartementet. Under kontoret finns för olika delar av landet omsättningsskattebyråer.

Tre gånger om året skall skattskyldig avge deklaration, omfattande redovisning för närmast föregående fyramånadersperiod. Om deklarationen icke följs skall den skattskyldige erhålla meddelande här om jämte besvärshänvisning. Skatten för varje kalendermånad skall inbetalas till statsverket senast sista vardagen i närmast följande månad. Skulle det med ledning av deklarationen visa sig att för litet skatt inbetalats skall den skattskyldige genast inbetala det resterande. Om deklarationen frångås och taxeringen höjs får den skattskyldige en frist om trettio dagar för att inbetala det felande. Dröjsmålsränta kan i så fall debiteras. Har för mycket skatt erlagts, restitueras det överskjutande snarast möjligt jämte i särskild ordning beräknad räntegottgörelse.

Den som vill få upplysning om lagens tillämpning i visst fall kan begära förhandsbesked hos vederbörande omsättningsskattebyrå som, om ärendet är av mer allmänt intresse, hänskjuter frågan till omsättningsskattekontoret. Kontorets beslut i ärendet kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen. Förhandsbesked beträffande importerad vara begärs hos tullmyndigheten, vars beslut kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

Inköpsrätter ur civil- och skatterättslig synpunkt

Av jur. kand. Ingvar Zakrisson

Ett mål rörande beskattning av värdet av inköpsrätter (RÅ 1957 ref. 42) har numera fått sin civilrättsliga efterföljd genom en 1962 meddelad dom av Högsta Domstolen (NJA 1962 sid 461). Det torde vara av intresse att jämföra de båda domstolarnas avgöranden.

Omständigheterna i de båda målen var följande: Genom testamente hade Alma Rydow bl. a. förordnat att viss del av hennes kvarlåtenskap skulle förvaltas av Skandinaviska banken. Sven Rydow skulle under sin livstid äga uppbära avkastningen av viss lott medan äganderätten härtill skulle tillkomma annan. Bland tillgångarna i denna testamentslott ingick 30 stamaktier i Stockholms Enskilda Bank. Enligt erbjudande från denna bank ägde innehavare av aktier i banken under tiden 12 oktober—15 november 1951 rätt att för varje femtal aktier förvärva en aktie i Wikmanshytte Bruks AB till ett pris av 120 kronor. Med begagnande av erbjudandet förvärvades 6 aktier i bruksbolaget för testamentslottens räkning.

Lagen, som enligt vad ovan nämnts, endast gäller för år 1964 hade ursprungligen tänkts som en definitiv reform av omsättningsbeskattningen. Till följd av de politiska förhållandena har denna avsikt dock ej kunnat genomföras, varför en ny debatt om omsättningsskatten kan väntas under det kommande året.

I skattemålet är att notera att Rydow vid 1952 års taxering av taxeringsnämnden påfördes värdet av ifrågavarande inköpsrätter som inkomst, vilket värde uppskattades till 450 kronor, motsvarande 15 kronor för aktie, eller inköpsrättens genomsnittliga börsvärde. Regeringsrätten fann slutligen att, enär värdet av den med bankaktierna förknippade rätten att inköpa aktier i bruksbolaget vore att anse som avkastning å aktierna, Rydow såsom innehavare av denna rätt var skattskyldig för värdet av inköpsrätten.

Avgörandet i skattemålet är tills vidare icke mycket att säga om. Frågan om beskattning av aktieägare, som erhåller rätt att till underpris förvärva aktier i annat bolag, har varit föremål för doktrinen stora intresse¹⁾ och flera avgöranden i regeringsrätten har under årens lopp meddelats²⁾. Vidare har riksskattenämnden under senare år ett flertal gånger uttalat sig i förevarande fråga³⁾. Det torde hittills ha varit allmänt erkänt att den förmån, som ett aktiebolag ger sina aktieägare, att teckna aktier i *annat bolag* till förmånlig kurs, i princip utgör skattepliktig intäkt för aktieägarna. Avgörandet i 1957 års mål står alltså helt i

¹⁾ Se bl. a. Geijer i Sv. Sk. T. 1937 s. 230 ff, 1944 s. 67, 1950 s. 58, Bratt i Sv. Sk. T. 1947 s. 171 ff, Stange i Skattentytt 1959 s. 333 ff och 1961 s. 385 f samt Sandström "Beskattning vid aktieutdelning" s. 345 ff.

²⁾ T. ex. Rå 1911 ref. 124, 1940 ref. 7 och 1957 not 556.

³⁾ T. ex. 1960 nr 2:2, 1962 nr 1:4, 1963 nr 2:2.